

حائری واصلی، مهدی
دعا در فرهنگ شیعه: برگرفته از دایره المعارف تشیع / نوشته مهدی
حائری واصلی. — تهران: سعید محبی، ۱۳۸۴.
۷۷ ص.

ISBN: 964-6919-30-8: ۸۰۰ ریال

کتاب حاضر بخشی از کتاب دایره المعارف تشیع است.
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

۱. دعا. ۲. دعاها. الف. عنوان: دایره المعارف تشیع. برگزیده.

۲۹۷ / ۷۷

BP ۲۶۶ / ح ۲۶۵۷

۸۴-۱۶۸۵۶ م

کتابخانه ملی ایران

● عنوان: دعا در فرهنگ شیعه (برگرفته از دایره المعارف تشیع)

● ناشر: نشر شهید سعید محبی

● مؤلف: سید مهدی حائری واصلی

● تاریخ انتشار: ۱۳۸۴

● نوبت چاپ: اول

● چاپ: نیاز

● شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

● قیمت: ۸۰۰ تومان

● نشانی: خیابان انقلاب، اولین فلسطین شمالی، ساختمان

مهر، طبقه ی ششم، ش ۱۸

● تلفن: ۶۶۴۶۶۱۰۸-۶۶۴۱۵۹۸۵

ISBN: 694-6919-30-8

● شابک: ۹۶۴-۶۹۱۹-۳۰-۸

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَحْبِسُ الدُّعَاءَ ...

خدایا ببخش آن گناهان ما

که افکنده غل بر لب و جان ما

فتار:

جزوه‌ای که پیش روی شماست، دیدگاه شیعه پیرامون دعا و نیایش به درگاه خداوند است؛ درگاهی که دربان ندارد و به آن - گرچه نیازمند مقدماتی چند است - اما به روی بسته نبوده و نیست. این درگاه آخرین جایگاهی است که را خلق او نا امید ساخته و یا مورد جور و جفای خلائق او واقع شده، پناه می‌دهد و درد دل‌های او را می‌شنود و بر پای قلب شکسته او مرهم می‌نهد؛ نوازشگری که در قیال مهر بیت خود بر بندگان دلسوخته و دردمندش، هیچ توقع و شکی ندارد. اگر اجابت کند، از روی لطف و مَرَحْمَت است؛ و اجابت ننماید، از روی صلاح و حکمت. این جزوه - که به قلم دانشمند ارجمند، جناب استاد سید مهدی حائری نگاشته و مستقلاً تحت عنوان مدخل «دُعا» در دایرة المعارف تشیع، ۵۳۶ تا ۵۴۰ به چاپ رسیده است - اکنون در آستانه فصل دعا و نیایش، یعنی سه ماه پرفضیلت رَجَب، شعبان و ان؛ که بیش از هر وقت دیگری، احتمال اجابت و استجاب دعا می‌رود؛ مجدداً با صلاحید مؤلف محترم آن، به صورت نه‌ای مجزاً به چاپ درآمده، تا خوانندگان بیشتری از مندرجات

آن بهره‌مند شده؛ و ضمن آشنایی بیشتر با ادعیه مشهوره، بهتر بتوانند از عواید دعا و فواید نیایش به درگاه خدا بهره‌مند شوند. مؤلف در این اثر، پس از ارائه دادن تعریفی جامع، از بُعد لغوی، اصطلاحی و شرعی؛ و نیز از حیث قرآنی و روایی، برای مفهوم کلمه دُعاء؛ ابتدا به تاریخچه دعا پرداخته، سپس به تأثیر دعا در ساختار انسان و جهان و شؤون فردی و اجتماعی می‌پردازد. آنگاه فضیلت دعا از دیدگاه اخلاق اسلامی و سنت اهل بیت عصمت (ع) را بررسی کرده و سپس، به تسبیح‌هایی راجع به دعا - از سوی ناآگاهان به حقیقت معنای آن - پاسخ می‌گوید. آنگاه به بحث پیرامون/استجابات دعا و موانع اجابت دعا پرداخته و نیز علل و عوامل تأخیر آن را بررسی نموده است. پس از این به رابطه قرآن و دعا، و به اعتباری: ادعیه قرآنیّه پرداخته و بعد، به رابطه حدیث و دعا، از دیدگاه ائمه اطهار (ع)، می‌پردازد؛ چه آنکه عدم استناد شرعی دُعا به معصومین و یا اختراع و بدعت دعا از سوی غیر ایشان، مهر بطلانی است بر پیشانی آن دُعا. سپس به رابطه عمل و دعا می‌پردازد، که از اینجا معلوم می‌شود چرا بسیاری از اجابت دعا محروم شده‌اند؛ آنگاه/دب دعا و ۱۲ وظیفه دعا کننده را، از دیدگاه معصومین (ع) بررسی کرده و سپس، اوقات/استجابات دعا را بازگو می‌نماید. آنگاه به بحث پیرامون دعای بد و نفرین در حق بی‌گناهان و آثار سوء آن پرداخته و سپس، اهتمام معصومین (ع) به سنت دعا را مورد گنّد و کاو قرار می‌دهد. توسل و دعا که رشته و رُکن اساسی ارتباط بنده با خداوند است، عنوان آخری است که تحت مدخل «دُعا» توسط مؤلف مورد بررسی و تأکید قرار می‌گیرد و بالاخره، جوامع مهم دعا که کتب مهمه شیعه و معتبرترین آنها که جامع ادعیه و اذکار بسیار هستند، مورد بررسی قرار می‌گیرد. آنگاه

مؤلف تحت عنوان دعا در شهادت و عقاید به نقل از منابع معتبره شیعه، دعا‌هایی را معرفی می‌نماید که بازگو کننده عقاید حقه شیعه امامیه‌اند... آنگاه به معرفی حدود چهل دعای معروف شیعه و بررسی هریک می‌پردازد... در خاتمه نیز تحت عنوان دعوات - که خود مدخلی مستقل از دایرة المعارف تشیع (۵۴۳/۷) را دربر می‌گیرد - به معرفی چندین اثر معروف شیعی در این زمینه و بررسی هریک می‌پردازد... اما اهمیت دعا نزد سایر ادیان، روشن‌تر از آن است که کسی بتواند انکار یا شبهه کند. و خلاصه، دین بدون دعا معنی ندارد؛ و آدمی بدون عبادت، حیات روح و جان ندارد... همگی ما بارها گفتارهای ارزشمند دکتر آلکسیس کارل (Charles Alexis) نابغه قرن، فیزیولوژیست و روانشناس فقید فرانسوی را خوانده و یا شنیده‌ایم، که چه عظمتی برای دعا و ارتباط با خدا، در روح و جسم آدمی قائل است و آن را داروی نهایی هر درد بی‌درمان و پناهگاه و امید بشر در تاریکی تنهایی معرفی می‌کند... یک ضرب المثل انگلیسی می‌گوید:

Prayer knows the way to the house of its utterer. «دعا، خود، راه خانه صاحب خود را می‌شناسد». چون ارباب، یقیناً خداوند است و اجابت کننده آن؛ یعنی: خداوند می‌داند که چگونه و از چه طریقی و با چه وسایط و اسبابی آن را برآورده سازد؛ لذا دعا کننده به خدا توکل کرده و به او اعتماد و اطمینان دارد... که گویی دعا از دهان او برآمده و دوباره به سوی او یا هزار نوید و مزدگانی بازخواهد گشت؛ همانند کبوتر نامه رسان که می‌رود و باز می‌گردد و راه بازگشت را خود می‌داند. و این اهمیت دعا، نزد غربی‌ها و دیگر ادیان، آن قدر درخشش دارد، که پیرامون آن کتاب‌ها و مقالاتی نوشته و «مستر هاکس (جیمز)» در

کتاب معروف خود قاموس کتاب مقدس، که بیانگر اعتقادات اهل کتاب (یهود و مسیحیت) است - و آن را در سال ۱۹۲۸ م نوشته - فصلی را به «دُعا» و آداب و رسوم و شرایط آن اختصاص می‌دهد؛ که آن در مقابل «دعا» در فرهنگ ما شیعیان، خیلی نقص و معایب دارد. اینجاست که شیعه گوی سبقت را از همگی ادیان و مذاهب دیگر می‌ریاید. و ما به کمال دین و مذهب خود، می‌بالیم. (نظامی):

ما همه فانی و بقا بش، تُر است
مُلکِ تَعَالی و تَقَدَّس، تُر است
هر که نه گویای تو، خاموشِ بَه!
هر چه نه یاد تو، فراموشِ بَه!!

سید احمد سجادی